Úradný vestník
Európskej únie

SK
Séria L

2024/2476

20.9.2024

ODPORÚČANIE KOMISIE (EÚ) 2024/2476

z 13. septembra 2024,

ktorým sa stanovujú usmernenia k výkladu článku 29 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/1791, pokiaľ ide o energetické služby

EURÓPSKA KOMISIA,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 292,

keďže:

(1) V smernici Európskeho parlamentu a Rady 2012/27/EÚ ([1]) sa zaviedla požiadavka dosiahnuť hlavný cieľ vo výške aspoň 32,5 % úspor energie na úrovni Únie do roku 2030.

(2) Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/1791 ([2]) bola prijatá 13. septembra 2023. Prepracovalo sa ňou znenie smernice 2012/27/EÚ, pričom niektoré z jej ustanovení zostali nezmenené a zároveň sa zaviedli určité nové požiadavky. Smernicou sa predovšetkým výrazne zvýšila úroveň ambícií do roku 2030 v oblasti energetickej efektívnosti, a to aj pokiaľ ide o energetické služby.

(3) Smernicou (EÚ) 2023/1791 sa podporuje rozvoj energetických služieb, a najmä využívanie zmlúv o energetickej efektívnosti. V zmluve o energetickej efektívnosti poskytovateľ služby zaručuje dosiahnutie úspor energie v rámci zmluvného obdobia, zatiaľ čo príjemca energetickej služby nemusí vynakladať investície, keďže časť finančnej hodnoty úspor energie použije na úplné alebo čiastočné splatenie investície. Takéto zmluvy tak budujú dôveru trhu v investície do energetickej efektívnosti zabezpečením ich účinnosti. To môže pomôcť prilákať súkromný kapitál, ktorý je kľúčovým predpokladom toho, aby sa zvýšila miera obnovy budov, podporila energetická efektívnosť priemyslu, aby sa na trh dostali odborné znalosti a aby vznikali inovačné obchodné modely.

(4) Členské štáty uvedú do účinnosti zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia na transpozíciu článku 29 smernice (EÚ) 2023/1791 do 11. októbra 2025. Ak má EÚ dosiahnuť ciele energetickej efektívnosti do roku 2030, je potrebná úplná transpozícia a účinné vykonávanie prepracovaného znenia smernice o energetickej efektívnosti.

(5) Členské štáty si môžu podľa vlastného uváženia vybrať spôsob transpozície a vykonávania požiadaviek týkajúcich sa energetických služieb, ktorý najviac vyhovuje ich vnútroštátnym okolnostiam. V tejto súvislosti by sa odporúčalo vykladať príslušné ustanovenia smernice (EÚ) 2023/1791 jednotne, čo by prispelo k rovnakému chápaniu smernice (EÚ) 2023/1791 vo všetkých členských štátoch pri príprave ich transpozičných opatrení,

PRIJALA TOTO ODPORÚČANIE:

Členské štáty by sa mali pri transponovaní [požiadaviek zavedených v] článku 29 smernice (EÚ) 2023/1791 do svojho vnútroštátneho práva riadiť usmerneniami k výkladu v prílohe k tomuto odporúčaniu.

([1]) Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/27/EÚ z 25. októbra 2012 o energetickej efektívnosti, ktorou sa menia a dopĺňajú smernice 2009/125/ES a 2010/30/EÚ a ktorou sa zrušujú smernice 2004/8/ES a 2006/32/ES (Ú. v. EÚ L 315, 14.11.2012, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2012/27/oj).

([2]) Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/1791 z 13. septembra 2023 o energetickej efektívnosti a o zmene nariadenia (EÚ) 2023/955 (Ú. v. EÚ L 231, 20.9.2023, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2023/1791/oj).

V Bruseli 13. septembra 2024

Za Komisiu
Kadri SIMSON
členka Komisie

PRÍLOHA

1. ÚVOD

V týchto usmerneniach sa členským štátom poskytuje orientácia, ako vykladať článok 29 smernice (EÚ) 2023/1791 pri jeho transponovaní do vnútroštátnych právnych predpisov. V porovnaní so smernicou 2012/27/EÚ sa smernicou (EÚ) 2023/1791 zlepšujú opatrenia na podporu rozvoja trhu s energetickými službami v členských štátoch.

Záväzný výklad právnych predpisov Únie je však vo výlučnej právomoci Súdneho dvora Európskej únie.

2. PRÁVNY A POLITICKÝ KONTEXT

V smernici (EÚ) 2023/1791 sa uznáva významná úloha, ktorú zohrávajú energetické služby pri zlepšovaní energetickej efektívnosti a podpore dekarbonizácie. Prostredníctvom energetických služieb možno mobilizovať technické a finančné kapacity tretích strán, zvyčajne špecializovaných poskytovateľov energetických služieb, s cieľom dosiahnuť úspory energie a finančné úspory nákladovo efektívnym spôsobom zlepšením energetickej hospodárnosti v priestoroch spotrebiteľa energie. Energetické služby by mohli byť obzvlášť užitočné v prípade, že interné vykonávanie opatrení energetickej efektívnosti zo strany samotného spotrebiteľa je z akéhokoľvek dôvodu náročné alebo dokonca nemožné.

V priebehu posledných desaťročí vzniklo v členských štátoch rozsiahle spektrum rôznych foriem energetických služieb ([1]). Vymedzenie energetických služieb v smernici (EÚ) 2023/1791 je veľmi široké, pričom zahŕňa ich všetky rôzne formy. Zmluvy o energetickej efektívnosti možno vnímať ako osobitnú a obzvlášť komplexnú formu energetickej služby. S využívaním zmlúv o energetickej efektívnosti ako účinného spôsobu na dosiahnutie zlepšení energetickej efektívnosti sa spájajú tri hlavné výhody: investície do zlepšenia energetickej efektívnosti sa financujú priamo z úspor nákladov na energiu,

— poskytovateľ služieb za určitých podmienok garantuje úspory energie a nákladov, pričom preberá riziká týkajúce sa prác a technológie z hľadiska hospodárnosti,

— poskytovateľ služieb poskytuje komplexné odborné znalosti na optimálny výber technických riešení a/alebo riešení financovania.

Článok 29 má dvojaký cieľ: uľahčenie rozvoja trhu s energetickými službami stanovením základných podmienok pre účastníkov trhu (1) a podporovanie zavádzania energetických služieb zo strany verejného sektora. V druhej oblasti zamerania sa vychádza z logiky smernice (EÚ) 2023/1791, v rámci ktorej sa vedúca úloha v oblasti energetickej efektívnosti pripisuje verejnému sektoru. Požiadavka na používanie zmlúv o energetickej efektívnosti pri obnove budov verejných subjektov sa zameriava na vytváranie synergií s príslušnými ustanoveniami na základe článku 6 a na umožnenie ich uskutočňovania v praxi.

Článok 29 sa má vykladať v spojení s týmito článkami smernice (EÚ) 2023/1791:

— články 5, 6 a 7: energetické služby a zmluvy o energetickej efektívnosti sú obzvlášť vhodné na uskutočňovanie zlepšení energetickej efektívnosti vo verejnom sektore. Účinnosť investície zabezpečujú komplexné odborné znalosti a zaručená výkonnosť zo strany poskytovateľov služieb. Vďaka možnosti financovania treťou stranou so splácaním počiatočných investičných nákladov z úspor nákladov na energiu sa projekty môžu uskutočniť aj v prípade nedostatočných verejných prostriedkov, zatiaľ čo možnosť mimosúvahového účtovania zmlúv o energetickej efektívnosti umožňuje zachovávať vyrovnanosť verejných účtov. Z uvedených dôvodov sa smernicou (EÚ) 2023/1791 vytvárajú synergie medzi príslušnými ustanoveniami týkajúcimi sa energetických služieb a vedúcou úlohou, ktorú zohráva verejný sektor v oblasti energetickej efektívnosti. Najmä článok 29 ods. 4 a 5 sa zameriava na zlepšenie využívania zmlúv o energetickej efektívnosti pri obnove veľkých budov zo strany verejných subjektov, čo je spojené s povinnosťami stanovenými v článkoch 5 a 6. Navyše sa v článku 7 ods. 7 a 8 vyžaduje, aby postupy verejného obstarávania umožňovali používanie zmlúv o energetickej efektívnosti a mechanizmov financovania treťou stranou aby sa odstránili regulačné a neregulačné prekážky, ktoré by takémuto používaniu bránili. Členské štáty majú napokon zabezpečiť, aby verejní obstarávatelia a obstarávatelia pri zadávaní zákaziek na poskytnutie služieb s významným energetickým obsahom posúdili realizovateľnosť používania zmlúv o energetickej efektívnosti;

([1]) Niektoré ďalšie informácie sú k dispozícii na https://e3p.jrc.ec.europa.eu/node/190 a v správe: https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC118815.

— články 8, 9 a 10: v spojení s povinnou schémou energetickej efektívnosti môžu poskytovatelia energetických služieb účinne podnecovať rozvoj trhov v oblasti energetickej efektívnosti zabezpečením vydávania tzv. bielych osvedčení výmenou za zlepšenia energetickej efektívnosti. Takéto biele osvedčenia si povinné subjekty môžu zakúpiť na základe povinnej schémy energetickej efektívnosti, aby si splnili povinnosť dosiahnuť ročné úspory energie u konečného spotrebiteľa;

— článok 11: podľa článku 11 ods. 10 sa na podniky, ktoré majú uzatvorenú dlhodobú zmluvu o energetickej efektívnosti, nevzťahuje požiadavka absolvovať energetické audity alebo zaviesť systém energetického manažérstva za predpokladu, že zmluva o energetickej efektívnosti pokrýva nevyhnutné prvky systému energetického manažérstva a že uvedená zmluva spĺňa požiadavky stanovené v prílohe XV. Ustanovenia zamerané na realizáciu odporúčaní vyplývajúcich z energetických auditov a na zverejňovanie informácií z energetických auditov okrem toho prispievajú k rozvoju energetických služieb. V článku 11 ods. 5 sa konkrétne uvádza, že energetické audity nemajú zahŕňať ustanovenia, ktoré bránia tomu, aby sa zistenia auditu zaslali ktorémukoľvek kvalifikovanému alebo akreditovanému poskytovateľovi energetických služieb, ak voči tomu nemá odberateľ námietky.

3. VYMEDZENIE POJMOV V SMERNICI (EÚ) 2023/1791

Z hľadiska výkladu článku 29 je najrelevantnejšie vymedzenie pojmov stanovených v článku 2 bodoch 11, 29, 33 smernice (EÚ) 2023/1791:

Energetická služba

„Energetická služba“ je hmotný prospech, úžitok alebo statok získaný kombináciou energie s energeticky účinnou technológiou alebo s činnosťou, ktorá môže zahŕňať prevádzku, údržbu a kontrolu potrebnú na dodanie služby, ktorá sa dodáva na základe zmluvy a v dôsledku ktorej za bežných okolností preukázateľne dochádza k overiteľnému a merateľnému alebo odhadnuteľnému zlepšeniu energetickej efektívnosti alebo k úsporám primárnej energie.

Poskytovateľ energetických služieb

„Poskytovateľ energetických služieb“ je fyzická alebo právnická osoba, ktorá poskytuje energetické služby alebo iné opatrenia na zlepšenie energetickej efektívnosti v zariadení alebo priestoroch koncového odberateľa.

Zmluva o energetickej efektívnosti

„Zmluva o energetickej efektívnosti“ je dohoda na zmluvnom základe uzatvorená medzi príjemcom a poskytovateľom opatrenia na zlepšenie energetickej efektívnosti, ktorá sa overuje a monitoruje počas celého trvania zmluvného vzťahu, podľa ktorej sa za investície (práca, dodávky alebo služby) do daného opatrenia platí na základe zmluvne dohodnutej úrovne zlepšenia energetickej efektívnosti alebo iného dohodnutého kritéria energetickej efektívnosti, ako sú napríklad finančné úspory.

Pojem „ESCO“ sa v článku 2 nevymedzuje, v smernici (EÚ) 2023/1791 sa však vo viacerých ustanoveniach a odôvodneniach uvádzajú odkazy na ESCO, pričom „ESCO“ sa chápe ako bežná skratka pre „spoločnosť poskytujúcu energetické služby“. V odôvodnení 46 sa takéto chápanie podporuje tým, že sa v ňom uvádza celý pojem so skratkou v zátvorkách: „spoločnosti poskytujúce energetické služby (ESCO)“ (ESCO – energy service company).

4. POVINNOSTI NA ZÁKLADE ČLÁNKU 29

Na základe článku 29 sa vyžaduje, aby členské štáty uskutočnili zvolený počet politických opatrení, ktorými sa zlepšuje využívanie energetických služieb zo strany spotrebiteľov energie zo všetkých sektorov.

Keďže vymedzenie energetických služieb v smernici (EÚ) 2023/1791 je široké, zahŕňa všetky rôzne formy energetických služieb na európskom trhu.

Ustanovenia článku 29, ktoré majú vykonávať členské štáty, sa uvádzajú v tabuľke 1.

Tabuľka 1

Prehľad ustanovení článku 29, ktoré majú vykonávať členské štáty.

	Účel ustanovenia		
Členské štáty…	Stanovenie podporného rámca pre trhy s energetickými službami	Rozšírené a zlepšené využívanie energetických služieb verejnými subjektmi	Odstraňovanie prekážok pri prístupe k energetickým službám
… podporujú/informujú, pokiaľ ide o…	Zmluvy o energetických službách s ustanoveniami o záruke výkonnosti [odsek 1 písm. a)]. Finančné nástroje na podporu projektov v oblasti energetických služieb [odsek 1 písm. b)]. Zoznam kvalifikovaných a/alebo certifikovaných poskytovateľov energetických služieb [odsek 1 písm. c) a odsek 3]. Metodiky merania a overovania a schémy zabezpečovania kvality [odsek 1 písm. d)]. Kontaktné miesta [odsek 6 písm. a)].	Vzorové zmluvy v súlade s príručkou Eurostatu [odsek 5 písm. a)]. Najlepšie postupy týkajúce sa zmlúv o energetickej efektívnosti [odsek 5 písm. b)]. Databáza vykonaných a prebiehajúcich projektov v rámci zmlúv o energetickej efektívnosti [odsek 5 písm. c)].	Odstránenie regulačných a neregulačných prekážok [odsek 6 písm. b)].
… podnecujú…	Rozvoj označení kvality [odsek 2].		
… zabezpečia…	Vytvorenie poradných orgánov a nezávislých trhových sprostredkovateľov [odsek 6 písm. c)].	Využívanie zmlúv o energetickej efektívnosti pri obnove veľkých budov, kde to je technicky a ekonomicky realizovateľné [odsek 4]. Posudzovanie realizovateľnosti využitia energetických služieb založených na výkonnosti pri obnove nebytových budov [odsek 4].	Aby distribútori energie, prevádzkovatelia distribučnej sústavy a maloobchodné energetické spoločnosti nevykonávali činnosti, ktoré by bránili efektívnosti [odsek 8].
… môžu…		Podnecovať, aby sa zmluvy o energetickej efektívnosti kombinovali s rozšírenými energetickými službami [odsek 4].	Zriadiť individuálny mechanizmus alebo určiť ombudsmana s cieľom zabezpečiť účinné a mimosúdne urovnávanie sporov [odsek 7].

4.1. **Povinnosti súvisiace so stanovením podporného rámca pre trhy s energetickými službami**

Väčšina požiadaviek v článku 29 sa vzťahuje na politické opatrenia, ktorých účelom je zlepšiť transparentnosť trhu a uľahčiť prístup potenciálnych spotrebiteľov energie k energetickým službám a zároveň odstraňovať prekážky rozvoja trhu s energetickými službami ([2]). V odseku 1 sa zdôrazňuje, že zlepšený prístup k trhovým informáciám je obzvlášť dôležitý pre malé a stredné podniky (MSP), aby mohli využívať ponuky energetických služieb ([3]). Okrem toho sa na základe článku 29 ods. 5 vyžadujú ďalšie opatrenia osobitne pre verejný sektor (pozri kapitolu 4.2 týchto usmernení).

4.1.1. *Účinné opatrenia na poskytovanie a šírenie informácií*

4.1.1.1. Právny rámec

Podľa článku 29 ods. 1, 3 a 6 sa vyžaduje, aby členské štáty zverejňovali informácie o zmluvách o energetických službách, finančných nástrojoch, kvalifikovaných alebo certifikovaných poskytovateľoch energetických služieb, metodikách monitorovania a overovania, poradných orgánoch a označeniach kvality, a to tak, aby boli jednoducho prístupné prostredníctvom osobitných webových lokalít, usmernení alebo príručiek.

4.1.1.2. Usmernenia

S cieľom posilniť účinnosť uvedených ustanovení by sa mohli plánovať dodatočné politické opatrenia, ktorými by sa uľahčil prístup k uvedeným informáciám v prípade cieľových skupín v čase, keď sa práve rozhodujú o uskutočnení investícií na úsporu energie. Medzi tieto opatrenia môžu napríklad patriť:

— opatrenia, ktorými sa priamo prepájajú **informácie o energetických službách s energetickými auditmi.** Takéto informácie by mohli byť súčasťou vzoru správy o audite. Navyše je užitočné, ak správa o audite obsahuje informácie o kvalifikovaných alebo certifikovaných poskytovateľoch energetických služieb a o poradenských službách,

— podobne, v prípade systémov verejnej podpory pre energetické audity v odvetviach, na ktoré sa nevzťahuje povinnosť podľa článku 11, sa ako podmienka financovania môžu vyžadovať **povinné informácie o možnosti energetických služieb**,

— v **odvetví bytových domov** by centrá energetického poradenstva, napríklad jednotné kontaktné miesta, mohli vo väčšej miere začleniť do svojich poradenských služieb informácie o energetických službách.

4.1.2. *Osobitné sprostredkovateľské a poradenské služby*

4.1.2.1. Právny rámec

V porovnaní so smernicou 2012/27/EÚ sa článkom 29 ods. 6 písm. c) smernice (EÚ) 2023/1791 posilňuje požiadavka, aby členské štáty vytvárali a podporovali poradné orgány a nezávislých trhových sprostredkovateľov s cieľom stimulovať rozvoj trhov s energetickými službami.

Poradné orgány a nezávislí trhoví sprostredkovatelia môžu uľahčovať používanie energetických služieb napríklad vypracúvaním modelov vykonávania alebo poskytovaním pomoci pri príprave a vykonávaní procesov verejného obstarávania ([4]).

([2]) Zoznam príkladov prekážok si možno pozrieť tu: https://doi.org/10.1016/j.enpol.2017.04.023.

([3]) Nedostatočná transparentnosť trhu sa vo všeobecnosti vníma ako jedna z hlavných prekážok rozvoja energetických služieb vo všetkých členských štátoch. V prieskume, ktorý sa uskutočnil v rámci projektu EÚ QualitEE v roku 2019, 55 % respondentov určilo ako hlavné prekážky, ktoré bránia klientom využívať zmluvy o energetickej efektívnosti, koncepčnú komplikovanosť, ako aj nedostatok informácií. V prípade trhu s dodávkami energie sú výsledky podobné, pričom 52 % respondentov uviedlo, že nedostatok informácií je hlavnou prekážkou zlepšovania trhu [projekt QualitEE, *Driving Investment in Energy Efficiency Services Through Quality Assurance* (Podpora investícií do služieb v oblasti energetickej efektívnosti prostredníctvom zabezpečovania kvality), záverečná správa, december 2020]. Prieskum obsahuje výsledky z týchto krajín: Belgicko, Bulharsko, Česká republika, Francúzsko, Grécko, Holandsko, Lotyšsko, Nemecko, Portugalsko, Rakúsko, Slovensko, Slovinsko, Spojené kráľovstvo, Španielsko, Taliansko.

([4]) Bleyl, J. W. a ďalší, 2014a: *ESCo Project and Market Development: A Role for "Facilitators" to Play, Including national perspectives of Task 16 experts* (Rozvoj projektov a trhu v oblasti spoločností poskytujúcich energetické služby: úloha, ktorú zohrávajú „sprostredkovatelia", vrátane vnútroštátnych pohľadom expertov pre úlohu č. 16), úloha IEA č. 16 pre riadenie strany spotreby.

Požiadavka v článku 29 ods. 6 písm. c) vychádza z pozorovania, ktoré bolo potvrdené v najnovšej správe JRC ([5]), že v tých členských štátoch alebo segmentoch trhu, v ktorých sú dobre zavedené a jednoducho dostupné sprostredkovateľské služby, je zrejmý lepší rozvoj trhov s energetickými službami ([6]).

4.1.2.2. Usmernenia

Medzi príklady toho, ako môžu členské štáty splniť požiadavku, aby vytvárali a podporovali poradné orgány a nezávislých trhových sprostredkovateľov, patrí:

— zriaďovanie poradenských centier pre energetické služby rozšírením **úloh existujúcich energetických agentúr alebo jednotných kontaktných miest** ([7]),

— **poskytovanie grantov na účely pomoci pri vypracúvaní projektov v prípade sprostredkovateľských služieb**, ktorými sa podporuje vypracúvanie osobitných projektov energetických služieb vrátane vypracúvania súťažných podkladov, dohľadu nad postupmi udeľovania alebo monitorovania vykonávania projektov ([8]), a to v súlade s uplatniteľnými pravidlami štátnej pomoci,

— **zriadenie osobitných poradenských programov pre verejný sektor:** Tieto programy môžu byť veľmi účinné, najmä v prípade komunálneho sektora, kde majú mnohí aktéri s rozhodovacími právomocami nedostatočné vedomosti o vypracúvaní a vykonávaní projektov v oblasti energetických služieb. Takisto je vo väčšine regionálnych orgánov verejnej správy a orgánov ústrednej štátnej správy veľmi potrebné cielené poradenstvo v súvislosti s praktickým uplatňovaním energetických služieb ([9]).

4.1.3. *Kvalifikácia, zabezpečovanie kvality a certifikácia*

4.1.3.1. Právny rámec

V článku 29 ods. 2 sa stanovuje, že členské štáty majú podnecovať rozvoj označení kvality v relevantných prípadoch na základe európskych alebo medzinárodných noriem ([10]).

Ďalej podľa článku 29 ods. 3 členské štáty majú šíriť informácie o kvalifikovaných poskytovateľoch energetických služieb tým, že zverejňujú a pravidelne aktualizujú zoznam dostupných poskytovateľov energetických služieb vrátane ich kvalifikácie alebo certifikácie v súlade s článkom 28 smernice (EÚ) 2023/1791. Prípadne môžu členské štáty poskytnúť rozhranie, prostredníctvom ktorého môžu poskytovatelia energetických služieb poskytovať takéto informácie sami.

([5]) https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC133984.

([6]) Význam jednoduchého prístupu k sprostredkovateľským službám v záujme rozvoja trhov s energetickými službami potvrdzujú aj skúsenosti viacerých krajín EÚ (napríklad Českej republiky, Nemecka, Rakúska, Slovinska a Španielska). V súčasnosti ako sprostredkovatelia pôsobia najmä energetické agentúry na regionálnej, miestnej a celoštátnej úrovni spolu s malými poradenskými organizáciami v oblasti energetickej efektívnosti, spoločnosťami v oblasti energetického auditu alebo niektorými právnymi poradcami, ktorí ponúkajú časť svojich služieb v spolupráci so skúsenými konzultantmi v oblasti energetických služieb.

([7]) Pozri ďalšie informácie: https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC124675.

([8]) Prostredníctvom programu ELENA sa preukázalo, že granty v oblasti technickej pomoci pre sprostredkovateľské služby sú vhodným prostriedkom na prekonanie prekážok pri príprave projektov, ktoré sú obzvlášť kritické vo fáze pred uskutočnením investície. Preto sa odporúča, aby členské štáty prevzali prístup na základe programu ELENA. Podrobné usmernenie týkajúce sa finančných nástrojov a technickej pomoci, ktoré majú zabezpečiť členské štáty, je súčasťou odporúčania k článku 30 (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:32023H01553).

([9]) a (5) v súvislosti s úlohou verejných subjektov, pokiaľ ide o podnecovanie trhov s energetickými službami v členských štátoch.

([10]) Najrelevantnejšie normy týkajúce sa zabezpečovania kvality a kvalifikácie energetických služieb a poskytovateľov energetických služieb sú: EN 17669:2022 (Zmluvy o energetickej efektívnosti – minimálne požiadavky); IPMVP (Medzinárodný protokol merania a overovania hospodárnosti) a ISO 50046 (meranie a overovanie úspor energie); EN 16247-1 a ISO 50002 (normy kvality pre energetické audity).

Uvedenými ustanoveniami sa rieši vnímaná prekážka v podobe nedostatočnej dôvery v účinnosť energetických služieb ([11]). Mnohí spotrebitelia energie stále nedôverujú prísľubom energetických služieb, pričom zároveň nie sú ochotní alebo schopní realizovať ekonomicky uskutočniteľné opatrenia energetickej efektívnosti použitím vlastných investícií.

4.1.3.2. Usmernenia

Hoci požiadavky podľa článku 29 ods. 2 a 3 sa uvádzali už v článku 18 smernice 2012/27/EÚ, v súvislosti s energetickými službami neexistujú takmer žiadne označenia kvality. Okrem toho tam, kde označenia kvality už predsa existujú, informovanosť o nich medzi spotrebiteľmi energie a poskytovateľmi je nízka ([12]).

S cieľom zabezpečiť vývoj a úspešné používanie označení kvality na trhu by členské štáty mohli zvážiť vykonávanie radu opatrení, ktoré by zahŕňali najmä tieto prvky:

— **zriadenie vnútroštátnej platformy**, v rámci ktorej by všetky relevantné skupiny zainteresovaných strán mohli spolupracovať s cieľom zriadiť vnútroštátny systém zabezpečovania kvality alebo „označenie kvality“ pre energetické služby. Keďže v mnohých členských štátoch nie sú poskytovatelia energetických služieb dostatočne pripravení a organizovaní, aby sami vytvorili účinné systémy zabezpečovania kvality pre energetické služby, orgány verejnej moci by mali zvážiť, že preberú iniciatívu, a to napríklad prostredníctvom energetických agentúr. Či už systémy vytvorí samotné odvetvie alebo orgány verejnej moci, v záujme dosiahnutia spoľahlivosti a dôvery na trhu by ich mali v každom prípade overovať, uznávať a podporovať príslušné orgány;

— podpora rozvoja **technických kritérií kvality energetických služieb**. Hoci medzi expertmi panuje zhoda na hlavných prvkoch, ktoré určujú kvalitu v projektoch energetických služieb, je zrejmé, že nie všetky tieto prvky majú rovnaký význam pre jednotlivé segmenty trhu vo všetkých členských štátoch. Preto by každý členský štát mohol vymedziť súbor kritérií kvality energetických služieb, pričom by sa na tom podieľali všetky relevantné zainteresované strany na trhu a vychádzalo by sa z uplatniteľných európskych alebo medzinárodných noriem, napríklad EN 17669:2022 (Zmluvy o energetickej efektívnosti – minimálne požiadavky); IPMVP (Medzinárodný protokol merania a overovania hospodárnosti) a ISO 50046 (meranie a overovanie úspor energie). Členské štáty môžu spolupracovať a získať podporu zo špecializovaných projektov financovaných EÚ na výmenu osvedčených postupov a vymedzenie spoločných kvalitatívnych kritérií ([13]). Kritériá kvality pomáhajú formovať vzťah medzi poskytovateľom energetických služieb a spotrebiteľom energie, čím sa znižujú transakčné náklady a riziko zlyhania projektu;

— **zlepšovanie kvality služieb.** Označenie kvality sa v zásade môže vzťahovať na energetické služby alebo na poskytovateľov energetických služieb. Technickú spôsobilosť poskytovateľa energetických služieb možno preukázať dostatočným počtom referenčných projektov s vysokou kvalitou, ktoré sa hodnotili podľa vymedzených technických kritérií kvality. Je však dôležité, aby sa vnútroštátnymi systémami označovania nevytvárala prekážka vstupu na trh pre poskytovateľov služieb z iných členských štátov. Z uvedeného dôvodu by sa mali uznávať označenia vydané v inom členskom štáte v prípade, že sa označenie kvality stane podmienkou pre poskytovanie služby, a to v relevantných prípadoch v súlade s uplatniteľným právom Únie v súvislosti so službami, pokiaľ označenia vychádzajú z ekvivalentných alebo spoločných kvalitatívnych kritérií vrátane tých, ktoré vyplývajú z európskych noriem uvedených v písmene b);

([11]) Z prieskumu, ktorý sa uskutočnil v roku 2019 v rámci projektu QualitEE, vyplýva, že 55 % zainteresovaných strán považuje nedostatočnú dôveru v odvetvie poskytovateľov služieb v oblasti energetickej efektívnosti za hlavnú prekážku praktického uplatňovania zmlúv o energetickej efektívnosti. Podľa toho istého prieskumu vyjadrila väčšina respondentov názor, že viac informácií a vyššia kvalita služieb by mohli potenciálne viesť k zvýšeniu dôvery klientov a následne k zvýšeniu dopytu. Oslovené zainteresované strany celkovo podporovali myšlienku vývoja a zavádzania systémov zabezpečenia kvality s cieľom prekonať zjavný nedostatok dôvery v poskytovateľov služieb v spojení s nízkym dopytom zo strany zákazníkov. [Projekt QualitEE, *Driving Investment in Energy Efficiency Services Through Quality Assurance* (Podpora investícií do služieb v oblasti energetickej efektívnosti prostredníctvom zabezpečovania kvality), záverečná správa, december 2020.] Prieskum obsahuje výsledky z týchto krajín: Belgicko, Bulharsko, Česká republika, Francúzsko, Grécko, Holandsko, Lotyšsko, Nemecko, Portugalsko, Rakúsko, Slovensko, Slovinsko, Spojené kráľovstvo, Španielsko, Taliansko.

([12]) Existuje veľmi málo empirických skúseností o vplyve označení kvality na trhy s energetickými službami. Prehľad pokusov o zavedenie označení kvality v rôznych krajinách v súvislosti s energetickými službami alebo poskytovateľmi energetických služieb je k dispozícii v správach o jednotlivých krajinách v rámci projektu QualitEE: https://qualitee.eu/publications/business-cases-for-national-quality-assurance-schemes-for-energy-efficiency-services/.

([13]) Pri vývoji kritérií kvality energetických služieb by sa mohlo vychádzať z rozsiahlych súvisiacich podkladov, ktoré sa už vypracovali v rôznych projektoch EÚ, napríklad v rámci projektu QualitEE dokument *Guidelines for European Technical Quality Criteria for Energy Efficiency Services* (Usmernenia pre európske technické kvalitatívne kritériá pre služby v oblasti energetickej efektívnosti), marec 2020, https://qualitee.eu/publications/guidelines-of-european-quality-criteria/.

— **podporovanie nákladovo efektívneho procesu zabezpečovania kvality:** Na nedostatočne vyspelých trhoch môžu náklady procesu zabezpečovania kvality predstavovať prekážku pre účastníkov trhu. Preto sa odporúča, aby sa niektoré z týchto nákladov uhrádzali z verejných prostriedkov v súlade s uplatniteľnými pravidlami štátnej pomoci alebo aby zabezpečovanie kvality vykonávala verejná inštitúcia,

— poskytovanie verejnej podpory pre prienik systému zabezpečovania kvality na trh pomocou tohto súboru opatrení:

i) vykonávanie činností na zvyšovanie povedomia v spojení s činnosťami zameranými na šírenie informácií, ktoré sa vyžadujú na základe článku 29 ods. 1;

ii) používanie kritérií kvality súvisiacich s poskytovateľmi energetických služieb vo verejných subvenčných schémach;

iii) uplatňovanie systémov zabezpečovania kvality pri verejnom obstarávaní a poskytovanie odbornej prípravy verejným subjektom o spôsobe začlenenia technických kritérií kvality do špecifikácií verejného obstarávania, a to aj v súvislosti s vykonávaním článku 29 ods. 4 a 5, ako sa opisuje v oddiele 4.2 týchto usmernení.

4.2. **Povinnosti súvisiace so rozšíreným a zlepšeným využívaním energetických služieb verejnými subjektmi**

4.2.1. *Právny rámec*

Podľa článku 29 ods. 4 majú členské štáty podporovať a zabezpečovať, aby sa tam, kde to je technicky a ekonomicky realizovateľné, pri obnove veľkých budov (viac ako 750 m^2) vo vlastníctve verejných subjektov ([14]) využívali zmluvy o energetickej efektívnosti alebo iné energetické služby založené na výkonnosti. Členské štáty preto majú zabezpečiť, aby verejné subjekty posudzovali realizovateľnosť energetických služieb založených na výkonnosti v prípade zamýšľaných projektov obnovy budov neurčených na bývanie. Členské štáty môžu navyše verejné subjekty podnecovať, aby kombinovali zmluvy o energetickej efektívnosti s rozšírenými energetickými službami vrátane reakcie na strane dopytu a skladovania.

Ďalej sa podľa článku 29 ods. 5, obsah ktorého bol už súčasťou smernice 2012/27/EÚ, vyžaduje, aby členské štáty podporovali verejný sektor pri využívaní ponúk energetických služieb zabezpečením vzorových zmlúv, ktoré sú v súlade s príručkou Eurostatu ([15]), a poskytovaním informácií o uskutočnených a prebiehajúcich projektoch energetických služieb s osvedčenými postupmi vo verejnom sektore.

4.2.2. *Posudzovanie realizovateľnosti využitia energetických služieb založených na výkonnosti*

Vykonávaním článku 29 ods. 4 sa pomôže dosiahnuť cieľová hodnota zníženia konečnej energetickej spotreby verejných subjektov uvedená v článku 5 a splnenie povinnosti obnovy budov verejných subjektov na úroveň budov s takmer nulovou potrebou energie podľa článku 6 smernice (EÚ) 2023/1791. Bude si to však vyžadovať posun nad rámec súčasného organizačného prístupu do oblasti, pre ktorú existuje málo skúseností s využívaním modelu spoločností poskytujúcich energetické služby (hĺbková obnova, typy prác týkajúcich sa obalových konštrukcií budov). Ak sa ustanovenia článku 29 v praxi účinne vykonávajú, mali by uľahčiť tento rizikovejší a zložitejší organizačný vývoj. Ak sú energetické služby založené na výkonnosti, napríklad zmluvy o energetickej efektívnosti, technicky a ekonomicky realizovateľné, mali by sa používať na vykonávanie obnovy v celom fonde verejných budov. Na rozlišovanie medzi realizovateľnými a nerealizovateľnými prípadmi by bola uprednostňovaným nástrojom štúdia uskutočniteľnosti, ktorá sa vyžaduje na základe článku 29 ods. 4. Stanovenie povinnosti posudzovať realizovateľnosť zmlúv o energetickej efektívnosti v prípade nebytových budov je opodstatnené tým, že takéto budovy prevládajú vo fonde budov vo vlastníctve verejných subjektov, zatiaľ čo možnosť vyňať z povinnosti obnovy podľa článku 6 sociálne bývanie by *de facto* znamenala neuplatniteľnosť povinného posudzovania na verejné sociálne bývanie.

([14]) Podrobný opis pojmu „verejné subjekty“ sa nachádza v usmernení k článku 5.

([15]) Príručka Eurostatu, *The recording of energy performance contracts in government accounts* (Zaznamenávanie zmlúv o energetickej efektívnosti v účtoch verejnej správy): https://ec.europa.eu/eurostat/documents/1015035/7959867/Eurostat-Guidance-Note-Recording-Energy-Perform-Contracts-Gov-Accounts.pdf/.

4.2.3. *Usmernenia*

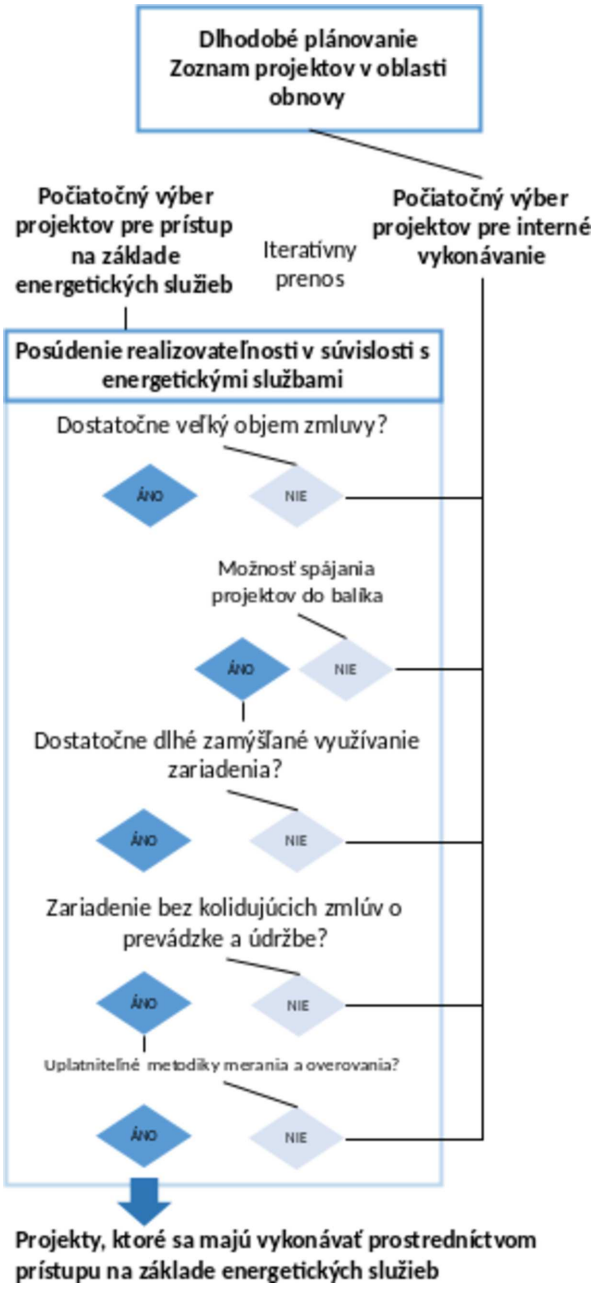
Posudzovanie realizovateľnosti v prípade energetických služieb založených na výkonnosti by sa mohlo začleniť do nástrojov dlhodobého plánovania, ako je dekarbonizačný plán alebo plán udržateľnej energie, ktoré musia regionálne a miestne orgány vypracovať v súlade s článkom 5 ods. 6 smernice (EÚ) 2023/1791. Súčasťou takýchto plánov by mohla byť analýza portfólia a plán obnovy fondu verejných budov, ktorý by nezahŕňal len hĺbkovú obnovu, ale aj priebežné investície do opráv a zlepšovania, a to podľa potreby pre jednotlivé budovy. Rozsah pôsobnosti plánu obnovy by sa mal, prirodzene, zameriavať na dosahovanie politických cieľov z hľadiska úspor energie [článok 5 smernice (EÚ) 2023/1791], miery obnovy [článok 6 smernice (EÚ) 2023/1791] a zníženia emisií. Malo by dôjsť aj k začleneniu do národných plánov obnovy budov, ako sa stanovuje v článku 3 prepracovaného znenia smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1275 ([16]) o energetickej hospodárnosti budov a v prílohe II k uvedenému prepracovanému zneniu smernice.

Na obrázku 1 je znázornené, ako by plán obnovy mohol slúžiť ako základ pre posudzovanie realizovateľnosti v prípade energetických služieb založených na výkonnosti. V prvom kroku môže verejný subjekt chcieť uplatniť interné vykonávanie prostredníctvom konvenčných zmluvných služieb a prác, na čo sú potrebné dostatočné zdroje z hľadiska financií a interných pracovníkov. Mnohé verejné subjekty však trpia nedostatkom ľudských zdrojov, organizačnými prekážkami a finančnými obmedzeniami, takže je pre ne vo všeobecnosti náročné (alebo dokonca nemožné) uskutočniť celý zoznam projektov obnovy prostredníctvom vlastných zdrojov. V tejto súvislosti personálne zdroje nie sú len experti v oddelení plánovania, ale aj experti v oblasti optimálnej prevádzky a údržby budov so zreteľom na dosiahnutie zamýšľaných úspor energie v praxi.

([16]) Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1275 z 24. apríla 2024 o energetickej hospodárnosti budov (Ú. v. EÚ L, 2024/1275, 8.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1275/oj).

Obrázok 1

Posudzovanie realizovateľnosti v prípade projektov energetických služieb založených na výkonnosti na základe dlhodobého plánovania obnovy

Pri posudzovaní realizovateľnosti zmlúv o energetickej efektívnosti by sa mali zohľadniť tieto aspekty:

— charakteristika budovy, a najmä jej energetická spotreba (a úrovne emisií skleníkových plynov, ak ich zmluva o energetickej efektívnosti má zahŕňať) a podmienky zásobovania energiou (v relevantných prípadoch napríklad zmluva o nákupe elektriny). Potenciálne úspory energie by mali byť dostatočné na to, aby bola zmluva ekonomicky realizovateľná a aby boli investície opodstatnené,

— charakteristiky obnovy (ciele, potreby, rozpočtové obmedzenia, časový rámec) a konkrétne to, či sa obnova pôvodne plánuje bez opatrení na šetrenie energiou (napríklad premaľovanie fasády), keďže takéto druhy obnovy predstavujú príležitosť na zlepšenie energetickej hospodárnosti budovy (napríklad zlepšenie izolácie),

— určenie príslušnej strany (externej alebo internej) na vykonanie posúdenia realizovateľnosti.

Situácie, v ktorých by bolo úplne vylúčené použitie zmlúv o energetickej efektívnosti, sú celkovo zriedkavé, pričom sú spôsobené najmä procesnými prekážkami, napríklad v postupoch zadávania zákaziek [takéto prekážky by sa však mali postupne odstraňovať na základe článku 29 ods. 6 písm. b) smernice (EÚ) 2023/1791], alebo nedostatočnou vyspelosťou trhu, keď verejné obstarávanie alebo výzva na predkladanie projektov nie je úspešná z dôvodu nedostatku poskytovateľov zmlúv o energetickej efektívnosti na trhu. Prekážkou použitia zmlúv o energetickej efektívnosti však môže byť aj zložitosť projektu a dlhá doba návratnosti (napríklad v prípade hĺbkovej obnovy na úroveň budov s takmer nulovou potrebou energie).

To, čo podľa účastníkov trhu často odrádza poskytovateľov služieb zmlúv o energetickej efektívnosti v postupoch zadávania zákaziek, je nedostatok informácií uvedených v špecifikáciách verejného obstarávania, ktoré by umožnili uchádzačom predložiť ponuky. Na prípravu zmluvy o energetickej efektívnosti sa skutočne vyžaduje podrobná analýza dotknutej budovy a jej spotreby energie. Na prípravu súťažných podkladov by sa mal preto plánovať dostatočný čas a personálna kapacita expertov, pričom by sa podľa potreby mali využívať externí experti alebo spoločný nákup (napríklad využívanie centrálnych obstarávacích organizácií).

Hoci neexistujú jednoznačné technické ani ekonomické kritériá vylúčenia, pokiaľ ide o využívanie zmlúv o energetickej efektívnosti na obnovu verejných budov, súčasťou posúdenia realizovateľnosti by mohli byť najmä tieto hlavné otázky:

— **má projekt obnovy dostatočne veľký rozsah?** V prípade energetických služieb založených na výkonnosti sa vyžaduje určitá minimálna hodnota zmluvy alebo veľké absolútne úspory energie, aby úspora nákladov mohla pokryť všetky náklady vrátane transakčných nákladov ([17]), pretože poskytovatelia energetických služieb potrebujú z očakávaných príjmov pokryť nielen náklady projektu, ale aj náklady na verejné obstarávanie a ďalšie transakčné náklady,

— **je možné spojiť viaceré projekty obnovy, pri ktorých sa pôvodne usúdilo, že majú príliš malý rozsah, do spoločného balíka?** Ak sa do spoločného balíka spoja malé samostatné obnovy, môžu sa stať lákavými z hľadiska projektov energetických služieb založených na výkonnosti. Spájanie projektov do spoločného balíka je vo všeobecnosti jednoduchšie, ak budovy alebo zariadenia patria rovnakému vlastníkovi, ak sa nachádzajú blízko seba a ak majú podobnú štruktúru využívania (napríklad školy),

— **očakáva sa, že verejný subjekt bude využívať budovu alebo zariadenie počas celého zamýšľaného trvania zmluvy?** Zmluvou o energetickej efektívnosti sa ustanovuje služba poskytovaná poskytovateľom energetických služieb počas niekoľkých rokov ([18]) v súvislosti s jednou alebo viacerými budovami alebo zariadeniami a pre zákazníka je predčasné vypovedanie zmluvy často nevýhodné,

— **existuje v prípade budovy kolidujúca zmluva o prevádzke a údržbe?** V prípade zmlúv o energetickej efektívnosti je prevádzka a údržba systémov budovy zvyčajne súčasťou balíka služieb a zodpovedajú za ňu poskytovatelia energetických služieb. Ak existuje dlhodobá zmluva o prevádzke a údržbe s iným poskytovateľom služieb, ktorú nemožno vypovedať, zo skúseností vyplýva, že by bolo veľmi náročné vymedziť jasné hranice medzi uvedenými dvomi poskytovateľmi služieb, čím by sa mohlo výrazne skomplikovať vykonávanie projektu energetických služieb,

([17]) V prípade energetických služieb založených na výkonnosti neexistuje presná minimálna hodnota zmluvy. Pokiaľ ide o zmluvy o energetickej efektívnosti, niekedy sa uvádza minimálny rozsah 300 000 až 500 000 EUR. Hodnota zmluvy je celková suma odmien vyplatených poskytovateľovi energetických služieb počas celého obdobia platnosti zmluvy, takže na jednej strane závisí od sumy ročných platieb a na druhej strane od dĺžky zmluvy. V určitom rozsahu možno minimálnu hodnotu zmluvy odvodiť od súčasných celkových výdavkov klienta na energiu, pričom sa v tejto súvislosti opakovane uvádzajú sumy aspoň 200 000 až 300 000 EUR.

([18]) Obvyklá dĺžka trvania zmluvy je od 7 do 15 rokov. V jednotlivých prípadoch sa však už uskutočnili projekty s podstatne dlhším trvaním zmluvy, a to až 30 rokov, najmä v spojení s projektmi hĺbkovej obnovy.

— **sú k dispozícii metodiky merania a overovania a možno ich uplatniť s primeranými nákladmi?** V prípade energetických služieb založených na výkonnosti sa vyžaduje značné úsilie na meranie alebo hodnotenie hospodárnosti ([19]) prostredníctvom metodík merania a overovania, keďže odmena závisí od hospodárnosti stanovenej meraním. Náklady na meranie a overovanie by mali byť primerane úmerné dosiahnuteľným úsporám nákladov alebo iným príjmom projektu ([20]).

Okrem otázok týkajúcich sa realizovateľnosti uvedených v písmenách a) až e), ktoré sú vo väčšine prípadov nevyhnutné na vykonávanie energetickej služby založenej na výkonnosti, existuje niekoľko ďalších **obmedzujúcich faktorov**. Uvedené faktory v zásade neznamenajú, že projekt energetických služieb založených na výkonnosti nemožno uskutočniť, je ich však potrebné vziať do úvahy. Nemali by sa používať ako kritériá vylúčenia pri posudzovaní realizovateľnosti, možno ich však použiť ako doplnkové parametre na realistické posúdenie celkovej situácie. Medzi najvýznamnejšie obmedzujúce faktory patrí:

— **hĺbková obnova:** hĺbková obnova sa v rámci energetickej služby založenej na výkonnosti doteraz uskutočnila len v niekoľkých projektoch. Možno to vysvetliť tým, že vzhľadom na vyššie investičné náklady sa vo všeobecnosti vyžadujú zmluvy s trvaním viac ako 15 rokov. Okrem toho sa projekty hĺbkovej obnovy často spájajú s investičnými dotáciami a prístup k investičným dotáciám môže byť v prípade projektov energetických služieb založených na výkonnosti komplikovanejší než v prípade interného vykonávania ([21]). V záujme prekonania tejto prekážky by zaujímavou možnosťou mohli byť mechanizmy financovania, ktoré umožňujú spojenie dotácií z verejných zdrojov so súkromným financovaním, najmä s cieľom pokryť dodatočné riziko dlhodobej zmluvy so zárukou výkonnosti, ktoré súkromný sektor nemusí byť ochotný znášať. Financovanie v rámci politiky súdržnosti umožňuje spájať granty a finančné nástroje na podporu využívania zmlúv o energetickej efektívnosti na účely hĺbkovej obnovy. Prehľad platformy fi-compass o vykonávaní projektov v oblasti energetickej efektívnosti prostredníctvom zmlúv o energetickej efektívnosti s finančnými nástrojmi EFRR v Poľsku ([22]) možno do veľkej miery uplatniť aj v iných členských štátoch a je relevantný pre rôzne typy budov vrátane verejných budov, komerčne využívaných budov alebo bytových domov,

— **súlad s príručkou Eurostatu** ([23])**:** ak projekt energetických služieb založených na výkonnosti nespĺňa požiadavky uvedené v príručke Eurostatu o zaznamenávaní zmlúv o energetickej efektívnosti v účtoch verejnej správy, projekt môže byť aj naďalej vhodný, stráca sa však výhoda, že investícia sa vôbec alebo čiastočne nezapočítava do dlhu a deficitu verejnej správy ([24]).

Celkovo by posúdenie realizovateľnosti malo slúžiť na odfiltrovanie prípadov, pri ktorých je vykonávanie projektu energetických služieb založených na výkonnosti ekonomicky nevýhodné v dôsledku počiatočných technických podmienok alebo inštitucionálneho nastavenia. Projekty obnovy, ktoré nevyhovejú v posúdení realizovateľnosti, by sa museli realizovať interným vykonávaním, konkrétne prostredníctvom tradičného obstarávania zmluvy o dielo alebo obnovovacích prác. Na druhej strane, projekty, pri ktorých sa pôvodne uvažovalo s interným vykonávaním, možno teraz previesť na vykonávanie s využitím energetických služieb založených na výkonnosti. V prípade projektov obnovy, ktoré vyhovejú v posúdení realizovateľnosti, konkrétne v prípade projektov, ktoré majú dostatočný rozsah, či už ako samostatné projekty alebo v rámci balíka projektov, majú dostatočné zamýšľané obdobie využívania, neexistujú pri nich kolidujúce platné zmluvy o prevádzke a údržbe a možno pri nich uplatniť osvedčené metódy merania a overovania, by mal verejný subjekt vypracovať vhodný projekt energetických služieb a vykonať k nemu verejné obstarávanie v súlade s uplatniteľnými

([19]) Pri zmluvách o energetickej efektívnosti je najdôležitejším kritériom hospodárnosti dosiahnutá úspora energie.

([20]) Existuje viacero príkladov, keď môže byť uplatnenie dostupných metodík merania a overovania náročné alebo veľmi nákladné v porovnaní s celkovým zmluvným objemom, napríklad v prípade projektov obnovy veľmi zložitých budov (napríklad nemocníc) alebo v prípade projektov, pri ktorých sa spôsob využívania po obnove výrazne líši od spôsobu využívania pred obnovou. Všeobecné pravidlo pre takéto posúdenie však neexistuje, preto by mal posúdenie v jednotlivých prípadoch vykonať kvalifikovaný expert.

([21]) Existuje však viacero príkladov, keď sa energetické služby založené na výkonnosti uplatnili na účely hĺbkovej obnovy, pričom v niektorých prípadoch sa využili aj investičné dotácie (pozri Projekt REFINE, záverečná správa, jún 2023, s. 29 a nasl., https://refineproject.eu/refine-publications/).

([22]) *Implementing Energy Efficiency projects via Energy Performance Contracting with support from ERDF financial instruments in Poland* (Vykonávanie projektov v oblasti energetickej efektívnosti prostredníctvom zmlúv o energetickej efektívnosti s finančnými nástrojmi EFRR v Poľsku), https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/EPC_ERDF_Factsheet_RTW.pdf/.

([23]) Príručka Eurostatu, http://ec.europa.eu/eurostat/documents/1015035/7959867/Eurostat-Guidance-Note-Recording-Energy-Perform-Contracts-Gov-Accounts.pdf/.

([24]) Podrobnejší opis významu príručky Eurostatu sa nachádza v oddiele 4.2.3, kde sa uvádzajú aj odkazy na najvýznamnejšie zdroje.

pravidlami verejného obstarávania ([25]). Ak verejné obstarávanie nevygeneruje uspokojivé ponuky od poskytovateľov energetických služieb, je možné, že energetická služba je technicky a ekonomicky nerealizovateľná. Dôvodom nepredloženia uspokojivých ponúk by však mohlo byť aj to, že rozsah projektu energetických služieb bol navrhnutý nevhodne alebo že potenciálni poskytovatelia energetických služieb nemali v danom regióne alebo v danom čase dostatočné kapacity. V záujme zmiernenia tohto rizika majú členské štáty navrhnúť vzorové zmluvy podľa článku 29 ods. 5 písm. a) a odporúča sa, aby upravili postupy verejného obstarávania s cieľom zvýšiť úspešnosť procesov obstarávania.

4.3. **Vzorové zmluvy o energetickej efektívnosti**

4.3.1. *Právny rámec*

V článku 29 ods. 5 písm. a) sa vyžaduje, aby členské štáty zabezpečili vzorové zmluvy pre zmluvy o energetickej efektívnosti vo verejnom sektore. Okrem príslušných štandardov a dostupných usmernení k zadávaniu zákaziek sa v modelových zmluvách má zohľadňovať najmä príručka Eurostatu o zaznamenávaní zmlúv o energetickej efektívnosti v účtoch verejnej správy ([26]).

4.3.2. *Usmernenia*

V príručke Eurostatu o zaznamenávaní zmlúv o energetickej efektívnosti v účtoch verejnej správy sa vysvetľuje, ako sa majú pravidlá európskeho systému národných a regionálnych účtov (ESA 2010 ([27])) uplatňovať na zmluvy o energetickej efektívnosti. Orgánom verejnej moci sa ňou ponúka príležitosť uskutočňovať investície do energetickej efektívnosti pomocou technológie, know-how a financií súkromného sektora bez negatívneho vplyvu na verejné účty. Na tento účel sa v príručke uvádzajú podmienky, na základe ktorých možno zmluvy o energetickej efektívnosti zaúčtovať mimo súvah verejnej správy. Najdôležitejšie podmienky sú:

— poskytovateľ energetických služieb by mal znášať väčšinu rizík a prijímať odmeny v súvislosti s využívaním aktív v rámci zmlúv o energetickej efektívnosti a znášať najmä riziká týkajúce sa hospodárnosti, údržby a renovovania, aby sa malo za to, že ekonomické vlastníctvo podkladových aktív naďalej prináleží poskytovateľovi energetických služieb,

— len kapitálové investície, ktoré vedú k úsporám energie a v obmedzenom rozsahu k výrobe energie z obnoviteľných zdrojov, sú oprávnené na to, aby sa zaznamenávali mimo súvah verejnej správy,

— uvedené kapitálové investície by mali byť v plnej miere kompenzované úsporami, ktoré sa týkajú výhradne zlepšení energetickej efektívnosti, zatiaľ čo iné úspory (napríklad úspory osobných nákladov) by sa nemali zohľadňovať.

Vo všeobecnosti má príručka Eurostatu pozitívny vplyv na aktualizáciu postavenia zmlúv o energetickej efektívnosti vo verejnom sektore, pretože na jej základe možno zaznamenať niektoré projekty spoločností poskytujúcich energetické služby mimo súvahy vo verejných účtoch. Niektorými uvedenými podmienkami sa však môže obmedziť možnosť zaznamenať verejné investície mimo súvah verejnej správy. Najmä v prípade projektov hĺbkovej obnovy nie je podmienky jednoduché splniť vzhľadom na potrebu pomerne dlhého trvania zmluvy o energetickej efektívnosti. Pri započítaní kapitálových investícií a úspor sa od kapitálovej investície môžu odpočítať finančné prostriedky z európskych programov a investícií, napríklad EFRR a Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti. K prekonaniu uvedenej prekážky by mohlo prispieť vypracovanie vzorových zmlúv na používanie zmlúv o energetickej efektívnosti vo verejnom sektore, ktorými sa zabezpečuje súlad s príručkou Eurostatu.

Pri vypracúvaní a zabezpečovaní vzorových zmlúv v súlade s príručkou Eurostatu sa odporúča, aby členské štáty venovali pozornosť najmä týmto aspektom, ako sa stanovuje v príručke Eurostatu a EIB ([28]):

([25]) V rámci viacerých projektov EÚ sa vypracovali usmernenia pre verejné obstarávanie projektov energetických služieb, napríklad v rámci projektu QualitEE v dokumente *Procurement handbook for energy efficiency services* (Príručka verejného obstarávania pre služby v oblasti energetickej efektívnosti), november 2019: https://qualitee.eu/publications/procurement-handbook-for-energy-efficiency-services/.

([26]) Príručka Eurostatu, http://ec.europa.eu/eurostat/documents/1015035/7959867/Eurostat-Guidance-Note-Recording-Energy-Perform-Contracts-Gov-Accounts.pdf/.

([27]) Európsky systém účtov – ESA 2010: https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/ks-02-13-269.

([28]) Európske centrum investičného poradenstva (v spolupráci s Eurostatom), A *Guide to the Statistical Treatment of Energy Performance Contracts* (Príručka o štatistickom spracovaní zmlúv o energetickej efektívnosti), máj 2018.

— **národné štatistické úrady** by sa mali priamo podieľať na vypracúvaní vzorových zmlúv, keďže tieto úrady priamo zodpovedajú za vykazovanie verejných účtov Eurostatu. Je dôležité, aby zodpovedné osoby v rámci národných štatistických úradov boli dobre informované o hlavných charakteristikách a praktickom uplatňovaní zmlúv o energetickej efektívnosti a iných energetických služieb založených na výkonnosti,

— v modelovej zmluve by sa mala **optimálne využívať flexibilita, ktorú ponúka príručka Eurostatu**, aby sa umožnilo jej praktické uplatňovanie v čo najväčšom rozsahu. Je potrebné zaoberať sa najmä týmito otázkami: vypracovanie zmluvných podmienok v súvislosti s údržbou a opravami, ktorými sa prenáša investičné riziko na poskytovateľa energetických služieb, pričom však nevhodným spôsobom neovplyvňujú hospodársku životaschopnosť projektu vytvorením dodatočných nákladov, umožnenie zmlúv s dlhodobým trvaním na refinancovanie hĺbkových obnov z úspor energie, možnosť spojenia projektu energetických služieb s dotáciami z verejných zdrojov, napríklad v podobe grantov alebo finančných nástrojov ([29]), v súlade s uplatniteľnými pravidlami štátnej pomoci,

— **vzorová zmluva by nemala byť kompletne vypracovaná zmluva**, skôr by mala zahŕňať formuláciu tých prvkov zmluvy, ktoré sú kritické v súvislosti s mimosúvahovým alebo súvahovým účtovaním investície v rámci zmluvy o energetickej efektívnosti, pričom jej ostatné časti môžu zostať flexibilné.

4.4. **Kombinovanie zmlúv o energetickej efektívnosti s rozšírenými energetickými službami**

4.4.1. *Právny rámec*

V článku 29 ods. 4 druhom pododseku sa uvádza, že členské štáty môžu verejné subjekty podnecovať, aby kombinovali zmluvy o energetickej efektívnosti s rozšírenými energetickými službami vrátane reakcie na strane dopytu a skladovania.

Týmto ustanovením sa členské štáty vyzývajú, aby podnecovali verejné subjekty k usmerňovaniu vývoja na trhu tak, aby smeroval ku kombinácii prvkov flexibility na strane dopytu, napríklad služieb reakcie na strane dopytu, s projektmi energetických služieb.

4.4.2. *Usmernenia*

Pri vykonávaní článku 29 ods. 4 druhého pododseku by jednou možnosťou bolo vytvoriť možnosť voliteľných položiek ponuky v postupoch verejného obstarávania energetických služieb, čím by sa uchádzačom poskytla príležitosť začleniť do svojich ponúk služby reakcie na strane dopytu.

Projekty energetických služieb by takto nielen prispievali k zlepšeniu energetickej efektívnosti, ale aj k efektívnejšej elektrizačnej sústave, čím by sa umožnilo lepšie začlenenie výroby elektriny z obnoviteľných zdrojov energie zvýšením flexibility na strane dopytu. Poskytovateľom služieb by to prinieslo aj dodatočné zdroje príjmov, rozvíjali by sa trhy s flexibilitou na strane dopytu a poskytovali by sa širšie prínosy verejnému sektoru a spoločnosti ako celku vrátane miestnych komunít ([30]). V rámci rôznych projektov financovaných Úniou sa skúmal tento smer obchodného rozvoja a ich výsledky a zistenia by sa mohli vziať to úvahy pri riešení vykonávania tohto ustanovenia ([31]).

([29]) Uvádzame dva príklady možných prístupov: Podľa Eurostatu musí byť v prípade mimosúvahového účtovania odmena poskytovateľa energetických služieb závislá od dosiahnutých úspor energie, a teda flexibilná. Neznamená to však nemožnosť rozdelenia odmeny na fixnú časť kapitálových výdavkov spolu s flexibilnou časťou prevádzkových nákladov, pokiaľ je zároveň zaručené, že poskytovateľ energetických služieb zákazníkovi v plnej miere kompenzuje nedostatočnú výkonnosť, pretože tak je naďalej zabezpečený prevod ekonomického vlastníctva na poskytovateľa energetických služieb. Aj požiadavkou, aby dlhodobú údržbu a opravy investície musel vykonávať poskytovateľ energetických služieb, sa zabezpečí úplný prevod ekonomického vlastníctva. Tým sa však nevylučuje, že časť súvisiacich nákladov sa kompenzuje v rámci fixnej časti odmeny vzťahujúcej sa na kapitálové výdavky.

([30]) Saviuc, I., Lopez, C., Puskas, A., Rollert, K., a Bertoldi, P., *Explicit Demand Response for small end-users and independent aggregators*, EUR 31190 EN, Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, Luxembursko, 2022, ISBN 978-92-76-55850-7, doi:10.2760/625919, JRC129745.

([31]) Príklady projektov financovaných z programu LIFE: INEXXs (Inovatívne modely služieb v oblasti energetickej efektívnosti na integráciu odvetvia prostredníctvom technológie blockchainu – vývoj počiatočnej koncepcia na kombinovanie virtuálnych elektrární so službami spoločností poskytujúcich energetické služby); BungEES (vývoj integrovaného balíka inteligentných služieb v oblasti energetickej efektívnosti).

5. POVINNOSTI SÚVISIACE S ODSTRÁNENÍM REGULAČNÝCH A NEREGULAČNÝCH PREKÁŽOK

5.1. Právny rámec

Podľa článku 29 ods. 6 písm. b) sa vyžaduje, aby členské štáty podporovali riadne fungovanie trhov s energetickými službami odstránením regulačných a neregulačných prekážok. Ďalej podľa článku 29 ods. 8 majú členské štáty zabezpečiť, aby distribútori energie, prevádzkovatelia distribučnej sústavy a maloobchodné energetické spoločnosti nevykonávali žiadne činnosti, ktoré bránia poskytovaniu energetických služieb.

5.2. Usmernenia

S cieľom lepšie porozumieť prekážkam, ktoré bránia pozitívnemu rozvoju trhov s energetickými službami, sa dôrazne odporúča, aby členské štáty uskutočnili podrobnú analýzu trhu so zapojením zainteresovaných strán z rôznych segmentov trhu vrátane spotrebiteľov energie (verejných, súkromných, MSP, bytových atď.), poskytovateľov energetických služieb, finančných inštitúcií a trhových sprostredkovateľov. Uvedenou analýzou by sa poskytol spoľahlivý základ pre vytvorenie najvhodnejších a najprínosnejších politických nástrojov na zlepšenie trhov s energetickými službami. ([32])

6. POŽIADAVKY TÝKAJÚCE SA PLÁNOVANIA A PODÁVANIA SPRÁV

6.1. Uplatniteľné ustanovenia o aktualizácii integrovaných národných energetických a klimatických plánov

Na základe článku 14 ods. 2 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1999 ([33]) sa vyžaduje, aby členské štáty do 30. júna 2024 a následne do 1. januára 2034 a potom každých desať rokov predložili aktualizáciu svojich posledných oznámených integrovaných **národných energetických a klimatických plánov** (NEKP). V článku 14 ods. 1 uvedeného nariadenia sa od členských štátov vyžaduje, aby poskytli aktualizovaný návrh národného energetického a klimatického plánu rok pred uplynutím lehoty podľa článku 14 ods. 2.

Požiadavky na plánovanie v súvislosti s energetickými službami sa uvádzajú v časti 1 oddiele A bode 3.2(iii) prílohy I k nariadeniu (EÚ) 2018/1999. Súčasťou relevantných informácií, ktoré majú byť zahrnuté do národných energetických a klimatických plánov v súvislosti s vykonávaním článku 29 smernice (EÚ) 2023/1791, by mal byť opis politík a opatrení na podporu energetických služieb vo verejnom sektore a opatrení na odstránenie regulačných prekážok a prekážok inej povahy, ktoré bránia zavádzaniu zmlúv o energetickej efektívnosti a iných modelov služieb v oblasti energetickej efektívnosti.

6.2. Podávanie správ o pokroku

6.2.1. *Právny rámec*

Požiadavky na podávanie správ o politikách a opatreniach na podporu energetických služieb sa stanovujú v článku 21 písm. b) bode 5 nariadenia (EÚ) 2018/1999 a v časti 2 písm. a) a k) prílohy IX k uvedenému nariadeniu.

Podľa článku 21 písm. b) bodu 5 nariadenia (EÚ) 2018/1999 sa vyžaduje, aby členské štáty zahrnuli do integrovanej národnej energetickej a klimatickej správy o pokroku politiky a opatrenia na podporu energetických služieb vo verejnom sektore a opatrenia na odstránenie regulačných a neregulačných prekážok, ktoré bránia zavádzaniu zmlúv o energetickej efektívnosti a iných modelov služieb v oblasti energetickej efektívnosti.

([32]) Z najnovšieho posúdenia EÚ, pokiaľ ide o trhy so zmluvami o energetickej efektívnosti vo všetkých členských štátoch, vyplýva veľmi rôznorodý obraz o najdôležitejších prekážkach ovplyvňujúcich využívanie týchto zmlúv v rámci trhu, pričom sa uvedeným posúdením odhalili aj niektoré pomerne prekvapujúce prekážky pre trhy s energetickými službami v celej Európe. Napríklad sa zistilo, že subvenčné schémy, pokiaľ nie sú vhodne navrhnuté, predstavujú významné prekážky z hľadiska poskytovania energetických služieb. Uvádzalo sa to najmä v súvislosti s využívaním grantov v rámci plánu obnovy a odolnosti, kde v dôsledku rastúcej dostupnosti grantov vzniká konkurencia pre zmluvy o energetickej efektívnosti, pozri Moles-Grueso, S., Bertoldi, P., a Boza-Kiss, B., *Energy Performance Contracting in the EU – 2020-2021*, Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, Luxembursko, 2023, doi:10.2760/751957, JRC133984.

([33]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1999 z 11. decembra 2018 o riadení energetickej únie a opatrení v oblasti klímy, ktorým sa menia nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 663/2009 a (ES) č. 715/2009, smernice Európskeho parlamentu a Rady 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EÚ, 2012/27/EÚ a 2013/30/EÚ, smernice Rady 2009/119/ES a (EÚ) 2015/652 a ktorým sa zrušuje nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 525/2013 (Ú. v. EÚ L 328, 21.12.2018, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1999/oj).

6.2.2. *Usmernenia*

V súlade s časťou 2 písm. a) a k) prílohy IX k nariadeniu (EÚ) 2018/1999 a v spojení článkom 29 smernice (EÚ) 2023/1791 by súčasťou relevantných informácií, ktoré majú byť zahrnuté v národných energetických a klimatických správach o pokroku v súvislosti s vykonávaním článku 29, mali byť tieto prvky:

— politické opatrenia na zlepšenie celkovej transparentnosti trhov s energetickými službami podľa článku 29 ods. 1, 3 a 6 smernice (EÚ) 2023/1791, a najmä internetový odkaz na webovú stránku so zoznamom alebo rozhraním poskytovateľov energetických služieb, ktorí sú kvalifikovaní alebo certifikovaní, ako aj ich kvalifikácií alebo certifikácií podľa článku 28 uvedenej smernice;

— dostupnosť označení kvality [článok 29 ods. 2 smernice (EÚ) 2023/1791] a ich skutočné využívanie zo strany poskytovateľov energetických služieb (počet poskytovateľov služieb, ktorí sú nositeľmi označenia);

— dostupnosť vzorových zmlúv pre verejné subjekty, ktoré sú v súlade s príručkou Eurostatu o zaznamenávaní zmlúv o energetickej efektívnosti v účtoch verejnej správy, a príklady takýchto vzorových zmlúv (alebo informácia o tom, kde sú verejne dostupné);

— verejná databáza vykonaných a prebiehajúcich projektov energetických služieb založených na výkonnosti, ako aj vybrané príklady osvedčených postupov vo verejnom sektore. Zahrnúť možno aj príklady osvedčených postupov zo súkromného sektora, ak sú príslušné informácie k dispozícii alebo ak ich možno jednoducho získať;

— politické opatrenia prijaté s cieľom zabezpečiť posudzovanie realizovateľnosti energetických služieb založených na výkonnosti v prípade projektov obnovy uskutočňovaných verejnými subjektmi.

Súčasťou podávania správ by okrem toho mohli byť tieto informácie:

— ďalšie prijaté opatrenia, ak sú relevantné, napríklad v súvislosti s odstraňovaním regulačných a neregulačných prekážok alebo keď si členský štát uplatnil diskrečnú právomoc podľa článku 29 smernice (EÚ) 2023/1791;

— celkové ukazovatele týkajúce sa vývoja trhu s energetickými službami, napríklad počet (aktívnych) poskytovateľov energetických služieb, celková ročná hodnota zmlúv atď.